

Szakasitscsal sokszor voltam együtt. Sajnos sokáig beteg volt, de most már beállt megint a sorba. Nagyon jól megértettük egymást.

Családoddal együtt meleg barátsággal üdvözöl

PIL 939. f. 28. ó. e. (eredeti). Közli: BVP 313.

¹ Büchler József nyomdász, az SZDP régi gárdájához tartozott. 1918-tól többször volt a párt titkára, 1936–1939 között főtitkára. Ezután már kiszorult a felső pártvezetésből. 1945–1948 között a Nemzeti Bank elnöke. 1950-ben mint „jobboldali szociáldemokratát” bebörtönözték.

² James Francis Byrnes konzervatív demokrata, 1945–1947-ben az USA külügyminisztere. A Szovjetunióval szemben a keményvonalas politika híve.

³ A megfelelő embert a megfelelő helyre (angol).

⁴ Túl szép lett a menyasszony (német).

⁵ A zászló becsületéért (francia).

257. KÁROLYI MIHÁLY RÁKOSI MÁTYÁSHOZ

(London, 1946. július 20.)

Kedves Rákosi,

Mielőtt elutaztam Prágába, Szakasits miniszterelnök-helyettes közölte velem, hogy a minisztertanács, egyhangú határozattal, felterjesztette Tildy elnöknek rendkívüli követ-té és meghatalmazott miniszterré való kinevezésemet. Azonnal közöltem Szakasitssal, hogy ezt a kinevezést csak abban az esetben fogadhatom el, ha a minisztertanács hozzájárul egy általam vezetendő hivatal felállításához. Ennek a hivatalnak az lenne a fő feladata, hogy előkészítse a szomszéd államokkal való gazdasági és kulturális kapcsolataink kiépítését, és ezzel politikailag is megalapozza viszonyunkat a környező országokhoz. Szakasits ezt tudomásul vette és azt mondta, hogy óhajomat át fogja beszélni kollégáival. Két napra rá Prágába utaztam, és így megbeszélésének eredményéről nem kaptam értesítést. Csak Prágában olvastam azután, hogy kinevezésem megtörtént. Hogy hivattal-e avagy anélkül, nem tudom. Azonban akárhogy is történt, a fenti feltételhez kötöm magam.

Elgondolásom ugyanis az, hogy csak úgy tudok és akarok a külügyekbe belefolyni, ha erre megvan a szükséges személyzetem. Szükségem volna egy gazdasági szakértőre, egy, a csehszlovák, román, jugoszláv sajtóval foglalkozó referensre és egy kulturális ügyekkel foglalkozó előadóra. Ha ez a minimális személyzet nincs meg, nem tudok munkához látni, és csak dilettáns módon, sötétben tapogatódnék, ha egyedül, minden alap nélkül folytatnék tárgyalásokat. Amint mondtam, hatásköröm főleg a szomszéd államokkal létesítendő kapcsolatok előkészítésére és kiépítésére terjedne ki. Természetesen ez a hivatal a Külügyminisztérium alá tartozna, és a teendők mindenkor a kormányal lennének átbeszélve.

Magyarország legfontosabb kérdése a gazdasági stabilizáció. Ezt pedig csakis úgy lehet tartósan megalapozni, ha vámkörzetünket kiterjeszthetjük. Ez, úgy érzem, ma már létkérdés. A békekonferencia után nem folytathatjuk tovább az illúziókon alapuló politikát. Egyszerre szakad rá a rendszerre a béke elfogadtatásának problémája és a stabilizáció megteremtésével járó gond. Mindezzel korántsem akarom azt mondani, hogy a pillanatnyi stabilizáció nem fontos, de nyilvánvaló, hogy a tartós stabilizáció feltételeit csak ezután kell megteremteni. Múlhatatlanul szükségünk van az arany és az elhurcolt javak visszakapására, a Vörös Hadsereg létszámának 50-60 ezer főre való lecsökkentésére és egy jótételi moratóriumra.¹ A ti nyugati utatok, igaz, sikerrel járt, de minthogy az arany nem arra kell, hogy az új pénz fedezetétül szolgáljon, hanem arra, hogy hiányos árukész-

letünket felszaporítsuk vele, a princípium, illetve a tulajdonjog elvi elismerése nem elegendő, s csak akkor ér majd valamit, ha a zsebünkben lesz. Maga az aranyfedezet amúgy is idejétmúlt valami, ami csak ideig-óráig jelent balszámot. A Vörös Hadsereg létszámcsökkentése folyik, de amennyire én látom, az ország mai állapotában nem bír el többet 50-60 ezer embernél, amint hogy azt sem bírná el, ha ennél kevesebb maradna, mert a feszült politikai helyzet miatt ennyire okvetlenül szükség van. A moratórium kérdése a legnehezebb. Tudom, hogy ez nem csak gazdasági kérdés. A Baloldali Blokk azonban csak akkor fog tudni komolyan szétütni, csak akkor fog tudni egy egészséges és megbízható koalíciót kiharcolni, ha egyidejűleg a moratórium ajándékát tudja felmutatni a tömegeknek, illetve minden kétséget kizáróan biztosítani tudja a stabilizációt. Ha azonban ez nem menne – és itt térek vissza az elgondolásomra –, akkor a legsürgősebben hozzá kell látnunk a szomszéd államokkal való komoly gazdasági megegyezés megteremtéséhez, mert a jóvátételt, amely lényegében nem sok, csak akkor tudjuk majd fizetni, ha potenciálisan számíthatunk a környező országok gazdaságára is. Talán nem kellene rögtön vámuniókat létesíteni – mert ennek most még politikai akadályai vannak –, de preferenciális szerződéseket azonnal lehetne kötni. Ezzel azután a békeszerződés hatását is enyhíteni lehetne. Talán a legjobb volna először Romániával kezdeni, mert akkor sokkal előnyösebb helyzetben lennénk a csehszlovákokkal szemben.

Prágában, ahol kifejezetten mint magánember jártam, valóságos barátsággal fogadtak, és ez nemcsak nekem szólt, hanem Magyarországnak is. Különbséget véltem felfedezni Prága és Pozsony között. A csehek sokkal simábbak a szlovákoknál. Talán nem is örülnek annyira, hogy a szlovákok ennyire magyarfalók lettek. Különben is az az érzésem, hogy a szudétánémetekkel folytatott kiutasítási politikájuk eredményével kapcsolatban kissé azt tartják, hogy die Braut ist zu schön geworden. A miniszterek persze ezt nem mondták ki, de az üzletemberek nyíltan panaszkodtak arról, hogy bizonyos iparágak leállnak, s például az üvegiparban nagyon érzik a német szakmunkások hiányát. Évekig fogják sínyleni a szakmunkások eltávozását. Majd ha az utolsó svábót kiűztük, mi is vakarni fogjuk a fejünket, hogy a gazdaságilag értékes elemeket elengedtük.

Szlovákiában sem megy minden úgy, ahogy a szlovák patrióták elképzelték. A reszlovakizálással sok-sok ezer magyar rávehetnek ugyan az optálásra, de az elégedetlenség a csak névleg szlovákoknál meg fog maradni, és továbbra is magyarnak fogják magukat érezni. A magyarországi szlovákok (100 ezerre számítottak) nem akarják zsíros békési földjeiket odahagyni. Szóval a nemzeti állam álma csak álom marad. Természetesen mindez inkább csak impresszió, és nem tudnám a miniszterek vagy a politikusok szavaival alátámasztani.

Benešt 25 év óta jól ismerem. Nem könnyű tárgyalófél, és ha valami nem tetszik neki, nagyon is ki tudja mutatni. Ilyenkor udvariasan rideg és főképpen kurta szavú. Ez alkalommal azonban különösen nyájas volt, sőt meleg rokonszenvvel beszélt – 2 óra és 15 percig tartott magánál –, és úgy érzem, nem elzárkózó politikailag sem. A hivatalos kommuniké lényeges pontját újbóli meghívásomban látom. Azt hiszem, hogy ezt a látogatást nem is kellene túl sokat halasztani. Azonban ebbe csak akkor megyek bele, ha mint a magyar kormány kiküldöttje szerepelnek és magammal vihetnék egy gazdasági szakembert. Elgondolásomat részletesen otthon adnám elő, de esetleg Párizsban Bolgár Elekkel² is átbeszélhetném.

Ezzel kapcsolatban felhívom a figyelmedet arra, hogy Rosti-Forgách³ prágai megbízott, aki egyébként nagy segítségemre volt, a csehektől tudta csak meg, hogy Prágába jövök. A külügy nem értesítette. Ugyancsak nem informáltak arról, hogy mit végeztek Washingtonban, Londonban és Párizsban, márpedig ennek tudása fontos lett volna tárgyalásaimnál. Gyöngyösi velem semmiféle nexust nem akart kiépíteni. Ő velem csak a

nyúltenyésztésről beszélt. Ha velem külpolitikáról még csak beszélni sem akar, nincs értelme annak, hogy vele tárgyaljak.

Amint hallom, Auer Pál sajnálkozott amiatt, hogy én nem folytatok revizionista politikát. Mintha valaha is azt folytattam volna! Szerintem ma vétek volna a revizionizmusra helyezni a súlypontot. Meg kell próbálnunk olyan egyességeket kötni, hogy a határkérdés fontossága minimalizálódjék.

Egyidejűleg írok Szakasitsnak is.
Szívélyesen üdvözöl

Károlyi Mihály

Sok mindent hallottam londoni látogatásokról. Mindenkinek feltűnt, hogy a küldöttségből egyedül Te beszéltél, s méghozzá folyékonyan, angolul. Én bizisten nem vagyok hízelgő, de meg kell mondanom, h. csak te keltettél igazán jó impressziót nemcsak nyelvi készséged miatt, de azért is, amit mondtál. Ezt konzervatív emberek is megerősítették. Ez egyrészt jó, másrészt rossz. Ne hidd, hogy ezt személyeskedésből mondom. De szinte megengedhetetlennek tartom, hogy Magyarország külügyminisztere *egy* idegen nyelvet se beszéljen. Azt hiszem ezt Albánia sem kockáztatná meg.⁴

PIL 274. f. 10/10. ó. e. (eredeti)

¹ Utólag beszúrva: „Egyéves”.

² Bolgár Elek jogász, egyetemi tanár, 1918-ban mint régi baloldali a KP-hoz csatlakozott. A Tanácsköztársaság bécsi követe, a külügyi népbiztos helyettese volt. Az emigrációból a Vörös Hadsereg tisztjeként tért haza. 1946–1947-ben külügyi államtitkár, 1947 végétől prágai, 1949 októberétől 1951 őszéig londoni nagykövet.

³ Rosty-Forgách Ferenc diplomata, a második világháború idején követségi tanácsos, a Külügyminisztérium gazdaságpolitikai osztályának munkatársa. 1946–1947-ben a prágai képviselő vezetője volt. 1947 júniusában a lemondott követekkel együtt Nyugatra távozott.

⁴ A lap szélén Rákosi kézírásával: lássa Révai, Gerő, Kádár. A felsoroltak kipipálással láttamozták a levelet.

258. KÁROLYI MIHÁLY SZAKASITS ÁRPÁDHOZ

(London, 1946. július 20.)

Kedves Szakasits,

Bizonyára megkaptad Prágából küldött táviratomat.¹ Valóban, a tárgyalások nem okoztak csalódást, de persze hangsúlyoznom kell, hogy ez az utam magánjellegű tapogatózás volt. Ami a részleteket illeti, azokat személyesen fogom ismertetni.

Most csupán felhívom a figyelmedet arra, hogy elutazásom előtt folytatott megbeszéléseink abbamaradtak, és mind ez ideig még nem kaptam választ arra, hogy vajon a kormány elfogadta-e a propozícióm. Mint annak idején közöltem Veled, csak abban az esetben fogadhatom el rendkívüli követté való kinevezésemet, ha a kormány hozzájárul az általam javasolt hivatal felállításához. Ez a hivatal alá volna rendelve a Külügyminisztériumnak, de az én vezetésem alatt állna, és feladata az lenne, hogy előkészítse a szomszéd államokkal való kapcsolatok kiépítését. Ezeknek a kapcsolatoknak a kiépítése, illetve a velük való komoly gazdasági együttműködés létesítése nélkül Magyarország nem tud tartós gazdasági stabilizációt teremteni. Ez ma létkérdés. Viszont én ehhez a munkához csak akkor láthatok hozzá, ha a kormánytól megbízást kapok és ellátnak 1. gazdasági szakértővel, 2. sajtóreferenssel, 3. kultúrelőadóval. Erre a minimális személyzetre szükségem volna.

A prágai kommuniké leglényegesebb pontja az, hogy Beneš újra meghívott. Másodszor azonban csak akkor látogatnék el, ha mint a magyar kormány hivatalos kiküldöttje